

145.084

A CSENDŐRSÉG FEGYVEREI

(Kizárólag az őrparancsnokképző iskola és a járőr-
vezetői tanfolyam hallgatói használatára)

SZOMBATHELY
MARTINEUM KÖNYVNYOMDA RT.
1933

A CSENDŐRSÉG FEGYVEREI

**(Kizárólag az őrparancsnokképző iskola és a járőr-
vezetői tanfolyam hallgatói használatára)**

**SZOMBATHELY
MARTINEUM KÖNYVNYOMDA RT.
1933**

A m. kir. csendőrség fegyverei.

- Löfegyverek: { A 95. mintájú ismétlőpuska vagy karabély,
a 19. M. ismétlőpisztoly (Frommer-Stop).
- Szálfegyverek: { A csendőrségi szurony,
a gyalog-tiszti kard,
a gyalog-csendőr kard és
a lovas-csendőr kard.

A gyalog-csendőr szuronyos ismétlőpuskával és gyalogcsend-
őr karddal,

a lovas-csendőr szuronyos ismétlőkarabéllyal, 19. M. ismétlő-
pisztollyal és a lovas-csendőr karddal,

a szakaszparancsnok a szuronyos ismétlőpuskával, a 19. M.
ismétlőpisztollyal és a gyalog-tiszti karddal van felszerelve.

A legénység őrmestertől fölfelé szolgálaton kívül gyalog-
tiszti kardot viselhet.

A puska.

A puska neve: „95. mintájú ismétlőpuska.“ Azért 95. M., mert
1895. évben szerelték fel vele a hadsereget. Azért ismétlő, mert
egy fogással 5 töltényt lehet a tölténytárral behelyezni s a záró-
dugattyú egyszeri kihúzása és betolása által ötször lehet meg-
tölteni és löni s csak azután kell másik tárat beletenni.

A tárat akkor is bele lehet helyezni, ha abban nincs is öt
töltény, sőt a töltényeket egyenként is bele tudjuk tenni, ha az
adogatónak valami baja volna, vagy ha tár nincs.

A puskát Manlicher-puskának is nevezik, azért, mert Man-
licher mérnök találta fel.

Főalkatrészei:

- I. A cső.
- II. Az irányzék.
- III. A závarzat.
- IV. A szekrény az adogatóval.
- V. Az ágy a felsőággal.
- VI. A foglaltvány.
- VII. A szerelék.

22

175034

Handwritten signature

3A.22A

III. M. MUSEUM KÖNYVTÁRA
33 352

I. A cső.

A cső öntött tégelyacélból készül, hosszában (49.8 cm) át van fúrva. A *furat* elöl lévő nyílását *csőtorkolatnak*, a képzelt középvonalát *csötengelynek* nevezzük.

A furatban *töltényürt* és *huzagolt részt* különböztetünk meg.

A *töltényür* a töltény befogadására szolgál; fala vastagabb méretezésű mint a huzagolt rész csőfala és belül sima, ürmérete hátrafelé — a töltényhüvely alakjának megfelelően — fokozatosan nagyobbodik.

A *huzagolt rész* a lövedék vezetésére csavarszerűen hajlított barázdákkal (4 mélyedéssel) van ellátva, amelyeket *huzagoknak*, míg az ezek között kiemelkedő részeket *ormozatoknak* nevezük. A huzagok kanyarulatát *csavarzatnak*, a csavarzatnak azt a hosszúságát pedig, amelyben a lövedék egy teljes fordulatot tesz meg, *csavarzat-hosszúságnak* (25 cm.) hívjuk.

A furatnak két egymással szembenfekvő ormozata közti távolság: a *kaliber* (ürméret 8 mm.).

A cső hátul, a toknak rácsavarhatása végett csavarmetszetekkel, a jobboldalán pedig a töltényvonó befogadására vájattal van ellátva.

A *célgömbtőke* egy a csőre forrasztott acéltömb. A célgömbtőkének fecskefarkalakú kereszthoronyába a *célgömb* van betolva és ott azt a puska belövése után helyzetében egy pontozóval megrögzítik. A célgömb helyes (belőtt) állásának ellenőrzésére szolgál a célgömb és a célgömbtőke felszínén az elöl bevéssett rovátka.

II. Az irányzék.

A puska irányzéka *keretirányzék*, amely az irányzéktalpon áll, ez a csőre van feltolva és hozzáforrasztva, ezenkívül még egy szegecs a csőhöz erősíti.

Főrészei:

1. az *irányzékkeret*;
2. az *irányzéktoló* és
3. az *irányzékrugó*.

Az *irányzékkeret* a *keresztszeg* körül forgathatóan van az *irányzéktalpra* erősítve és előre lefektethető, vagy a csötengelyre merőleges irányban felállítható. A keret alsóvégéből derékszögben egy rövid kar nyúlik ki, amelybe az alapirányzékállás (200 m) részére szolgáló nézőke van bevágva.

A távolságot jelző 2-es szám (200 m) lefektetett irányzékkeretnél a rövid karnak a célzó szeme felé fordított oldalán, a nézőkétől balra van.

Az irányzékkeret felállítva, kivágásának alsó részében a 300 méternek megfelelő nézőke van bevágva és tőle balra a távolságot jelző 3-as szám fekszik.

Az irányzékkeret két oldalán a 400 métertől 1600 méterig terjedő távolságnak megfelelő irányzékbeosztás van bemarva. A számok mindig az alattuk lévő rovátkákra vonatkoznak.

A keret jobb felső sarkában lévő *tológátcsavar* az irányzéktolónak az irányzékkeretről való lecsúszását akadályozza meg.

Az *irányzéktoló* az irányzékkeretre van tolva és azon 400—1600 m-ig terjedő távolságokra állítható. A kívánt helyen a *tolórugó* rögzíti meg. Oldallapjai recézettek és a közepe nézőkével van ellátva.

Az *irányzékrugó* az irányzéktalpra az irányzékrugócsavarral van odaerősítve. Az irányzékkeretet fekvő és felállított helyzetben az irányzékrugó rögzíti meg. Az irányzéktalp hátsó részére az *irányzékkapocs* van két csavarral felerősítve.

Alapirányzékállásnál (200 m) a tolót teljesen fel kell tolni (1600 m-ig), és a keretet le kell fektetni.

III. A závarzat.

A závarzat részei:

- I. a *tok az elcsattantó készülékkel* és
- II. a *záródugattyú*.

I-hez. A *tok* elöl nőcsavarmetszetekkel van ellátva és a csőhöz van csavarva.

A nőcsavarmetszetek mögött belül a toknak a zároló zárószemölcsseinek a befogadására lent és fent egy-egy vájata, *kereszthoronya van*, amelyek közül a felső balra, az alsó jobbra fokozatosan, a záródugattyú vezetésére szolgáló *hosszhoronyokba* megy át.

A *tölténymedence* a toknak felülről lefelé áttört középrésze, amelynek a négy határoló lapja a töltények és a tár vezetésére megfelelően van alakítva. A hátsó fal a kivető felső ága számára ki van hasítva.

A tok elő részén alul két ékalakú toldat van, amelyek közül az első a toknak az ágyban való pontos fekvésének rögzítésére szolgál, míg a hátsó a tölténymedence mellső falát képezi. E két

ékalakú toldat között egy nőcsavarmetszetekkel ellátott **vastagítvány** van az előszekrénycsavar számára.

A tok hátsórésze a *tokfark*. Ebben a fogantyúrész léceinek vezetésére egy trapézalakú szélesebb, az ütőszegnőcsavar vezetésére egy négyzetalakú keskenyebb hosszhorony, alsó részén pedig két átllyukasztott lécs van.

A tokfark — a billentyű végtámszege, az elcsattantókészülék, továbbá a hátsó szekrénycsavar számára — át van törve. Bal oldalán a zárócsapó részére egy kereszthorony van, amely a zárócsapó nyugaszát képezi.

Az elcsattantókészülék a tokfark alsó lécei és áttöretei között van elhelyezve. Részei:

1. a billentyű,

2. az elcsattantóemeltyű, az elcsattantócsap, az elcsattantórugó, az elcsattantószeg,

3. a kivető és a kivetőszeg.

1.-höz. A billentyű a lefelé irányuló hosszabb és a végén kamószerű rövidebb ágból áll. A két ág egyesülésénél a tokfark hátsó áttöretében mindkét oldalon egy-egy fogalakú, hátul részsútosan levágott toldat nyúlik fel. E két toldat **végtámszegül** szolgál.

2.-hoz. Az elcsattantóemeltyű a tokfark lécei között van elhelyezve és elül részsútos szélű kiszögelése a fogantyúrész **biztosító támszegét** alkotja, ékalakú hátsó vége pedig a billentyű rövidebb ágának támaszául szolgál. A biztosító támszeg mögött az elcsattantóemeltyű közepe az elcsattantócsap befogadására át van törve és az elcsattantószeg számára keresztül van fúrva. Az elcsattantóemeltyű alján látható az elcsattantórugónak fészke, elején pedig a kivetőé, azután egy furat is a kivetőszeg befogadására.

Az elcsattantócsap az elcsattantóemeltyű áttöretében fekszik és elöl ferdére alakított feje abból kiemelkedik. Két ága van, melyek egyike lefelé, az átllyukasztott másik ága pedig előre irányul.

Az elcsattantórugó lent az elcsattantóemeltyű fészkeben nyugszik és elővégével a kivevő lelapított alsó ágára, hátsó végével pedig az elcsattantócsap lefelé irányuló ágára támaszkodik.

Az elcsattantószeg a tokfark alsó lécein az elcsattantóemeltyűn és az elcsattantócsap átllyukasztott ágán van keresztül

dugva, amely körül az elcsattantóemeltyű és az elcsattantócsap a tokfark lécei között forgathatóan van megerősítve.

3.-hoz. A kivető átfúrt középrészénél fogfa, a kivetőszeg körül korlátozva forgathatóan — az elcsattantóemeltyű fészkeben van elhelyezve. Felső ága egy tokba nyúló, hátrafelé leferdített toldattal van ellátva, mely a fogantyúrész biztosító toldatán lévő nyugaszhoz, a kivetőduchoz támaszkodik, hogy ezáltal a fogantyúrész önmagától való hátracsúszását meggátolja; alsó ága hátul le van lapítva.

II-höz. A záródugattyú részei:

1. a fogantyúrész a zárócsapóval és a zárócsapócsavarral,

2. a zároló a zárolócsavarral,

3. a töltényvonó,

4. az ütőszeg az ütőszegnőcsavarral és az ütőrugó.

1.-höz. A fogantyúrész két oldalán egy-egy **vezetősín** van, a baloldali hosszában ki van vájva, hátul tojásdadalakú és alul felhasított vastagítványa van neki, amelyből jobbra a fogantyú nyúlik ki és ez a fogantyú **gombban** végződik. A fogantyúrész alsó oldalán elöl, a tokfark vezetőhoronyainak megfelelően alakított két **vezetőléc** és hátul a kivetőduccal ellátott **biztosító toldat** van.

A fogantyúrész belső középrészén két csavarszerűen hajlított lécs és mögöttük a szűkebb **vezetőhüvely** látható, amelyet a **vezetőcsavar** erősít a fogantyúrészhez. A vezetőhüvely az ütőszeg vezetésére szolgál, míg a vezetőcsavar az ütőszeg elforgását akadályozza meg. A fogantyúrész jobboldali vezetősínje belül a hüvelyvonó fészkeül van kivájva.

A fogantyúrész tojásdadalakú vastagítványának baloldalán van a **zárócsapófészke**, míg hátul nőcsavarmetszetekkel ellátott fészkekben van a **zárócsapócsavar**.

A zárócsapót a zárócsapócsavar erősíti a fogantyúrész tojásdadalakú vastagítványához. A zárócsapónak egy recézett fogantyúja, egy csapalakú és egy elgömbölyített nyúlványa van.

2.-hoz. A zároló az ütőszeg és az ütőrugó befogadására keresztül van fúrva és ennek hátsó végén belül — a zárolócsavar számára — nőcsavarmetszetek vannak. A zároló vastagabb elő részét **zárolófejnek** nevezzük, melyen két **zároszemölcs** van; a zároszemölcsök elő- és hátsó határlapjai fokozatosan emelkedő csavarlapokat képeznek. A zárolón a zároszemölcsök között alul a kivetőhorony van a kivető számára. A zárolófej előlapján a

töltényhüvely *peremágy* látható, amelyet a kiálló — alul és jobboldalt kivágott, baloldalán pedig kiemelkedő — szegély alkot. A zároló hátsó felében, a fogantyúrész belső csavarszerű léceinek megfelelően alakított két horony van. A horonyok közepén a zároló hossztengegyével párhuzamosan előre, illetve hátra egy-egy hosszhorony ágazik el — az előreirányuló horony élé le van ferdítve — és a hüvelyvonó lécecskéjének nyugaszait képezi (a nyugaszok egymástól negyedkörívnire vannak).

A zárolócsavar a zároló folytatását képezi, az ütőszeg átmérőjének megfelelően át van fúrva és a zárolóhoz való odaerősítés végett csavarmetszetekkel van ellátva. Külső felületén a zároló csavarszerű horonyai folytatódnak.

3.-hoz. A rugalmas *töltényvonó* előrésze vastagabb, hátsórésze vékonyabb és lécalakú. A vastagabb előrésze a zárolófejnek megfelelően van kivájva, elől rézsutosan levágott és elgömbölyített kamóban végződik. A vékonyabb részének közepén kívül egy vastagítvány, végén belül pedig egy *lécecske* van.

4.-hez. Az *ütőszeg* hátsórészen oldalt laposra van csiszolva, ez a fogantyúrész hasonlóan kiképzett hátsó vezetőhüvelyébe illeszkedik, amiáltal az ütőszeg kicsavarodása az ütőszegnőcsavartól meg van akadályozva. Elöl az ütőszegen egy köralakú vastagítvány van, amelyből *gyuszeg* emelkedik ki; hátul az ütőszeg csavarmetszetekkel van ellátva az ütőszegnőcsavar számára.

Az *ütőszegnőcsavar* az ütőszeg hátsó csavarmetszeteire van felcsavarva. Hátsó részén egy föl- és hátrafelé kanyarított és recézett fogantyú, alsó részén pedig egy hátrafelé rézsutosan levágott szárny van. Az ütőszegnőcsavar előhatárlapján baloldalt kivájat, középen pedig egy kereszthorony van. Ezeknek hátsó határlapja szintén ki van vájva és mindkettő a zárócsapó fészkekül szolgál.

Az *ütőrugó* az ütőszeg veszi körül; elől az ütőszeg vastagítványára, hátul pedig a zárolócsavarra támaszkodik.

IV. A szekrény az adogatóval.

A *szekrény* egy darabból készül. Öt darab tölténnyel töltött tár és az adogatókészülék befogadására szolgál. Két *oldalpofo*ból, továbbá *előfal*ból és *hátfal*ból áll. Mindkét oldalpofojának belül két-két kiszögelő léce van, amelyek a tár vezetésére szolgálnak. Az elől levő léceknek — a szekrényfenék beékelésére — alul kivájatuk van. Az előfal egy elgömbölyített toldatban végződik,

amely az *előszekrénycsavar* számára keresztül van fúrva. Az előfal lent a *szekrényfenék toldata* számára fel van hasítva és a *szekrényfenékcsavar* befogadására keresztül van fúrva. A szekrény hátfala a *sátorvasban* folytatódik, amely a *hátsószekrénycsavar* számára átfúrt toldatban végződik. A hátsószekrényfal a tártartó számára, a sátorvas pedig fent a billentyű befogadása végett egy-egy áttörettel bír.

A *szekrényfenék* elől elgömbölyített, fent és hátul nyitott alacsony szekrényke, amelynek oldalfalai elől az *adogatószeg* számára át vannak fúrva. A szekrényfenék a szekrény oldalpofoái közé pontosan beilleszthető. Elöl a szekrényfenéknek a *szekrényfenékcsavar* számára átlukasztott toldata van, hátul rézsutosan le van vágva és az *adogatórugócsavar* befogadására át van lyukasztva. A szekrényfenék a szekrény előfalával a szekrényfenékcsavar által van összekötve és csak az oldalpofoák elől lévő léccéig ér, miáltal a szekrény alján hátul nyílás képződik.

A *tártartó* a szekrény hátsó falának áttöretében a *tártartócsavarral* van odaerősítve. A tártartó egy kétkarú emeltyű, amelynek felső karja kamóba, alsó karja pedig a sátorvasba nyúló recés nyomattyúban végződik.

A *tártartórugót* a *tártartórugócsavar* erősíti a tártartó felső karjához; ezen rugó alsó szabad vége a hátsószekrényfal áttöretének hátsó határlapjához támaszkodik. Ezáltal a tártartó felső karja állandóan előrenyomódik.

Az *adogató* a szekrényben lévő tár töltényeinek emelését, adogatását végzi. Az adogató

1. az *adogatóemeltyű*ből,
2. az *adogatólemez*ből,
3. az *adogatórugó*ból és
4. a *támrugó*ból áll.

1.-höz. Az *adogatóemeltyű* vastagított alsó végén az *adogatószeg* befogadására át van fúrva és ez utóbbival forgathatóan van a szekrényfenékbe becsavarva.

2.-hoz. Az *adogatólemez* az *adogatólemezcsavarral* forgathatóan van odaerősítve az adogatóemeltyű felső végéhez.

3.-hoz. Az *adogatórugó* kissé felfelé hajlított pántrugó; hátsó vége keresztül van fúrva és nőcsavarmetszetekkel ellátott vastagítvánnyal bír az *adogatórugócsavar* befogadására, amely csavar az adogatórugót a szekrényfenékhez erősíti. Az adogatórugó felső vége felhajlik, el van gömbölyítve és állandóan az adogatóemeltyűnek támaszkodva, azt felfelé nyomni igyekszik.

4.-hez. Az adogatóemeltyű alsó végének közelében a *támrugó* van a *támrugócsavarral* odaerősítve és a *támrugószeeggel* helyzetében rögzítve.

V. Az ágy a felsőággal.

Az ágyon a következő részeket különböztetjük meg:

1. az *előágyat*,
2. a *középágyat*,
3. a *tusanyakat* és a *tusát*.

1.-höz. Az *előágyban* fekszik a cső; felszínének mindkét oldalán egy-egy teknőalakú *ágyvájat* van.

2.-hoz. A *középágy* a závarzatot és a szekrényt fogadja be. A hátsószekrénycsavar számára a *középágyban* egy *merevítőhüvely* van illesztve.

3.-hoz. A *tusa* a *tusanyak* közvetítésével a *középágyhoz* csatlakozik és arra szolgál, hogy célratartásnál a puskát a testünkhöz támaszthassuk. Alján a *tusa* és a *tusanyak* érintkezésénél van a *kéztám*. A puska súlyának csökkentése végett a *tusa* belül vájatos, hátul a *tusaborító* számára ki van vésve.

A *felsőágy* a csövet a felső puskakarikától az irányzékgig takarja. Mind az ágynak, mind a felsőágnak elől két sarka van, amelyekhez a felső és az alsó puskakarika támaszkodik.

A felsőágnak az ágyhoz való rögzítésére szolgál még az irányzéktalp elő részén felül kinyúló két lécs is, amelyek alá a felsőágy vége van betolva. Ebben a helyzetben a felsőágy végrészeit az irányzéktalpra felcsavart *irányzékkapocs* fűdi be és tartja össze.

A cső csak a felső puskakarika és az irányzék közelében érintkezik az ággal és a felsőággal.

VI. A foglaltvány.

A foglaltvány a csőnek az ággal való összekapcsolására, az ágy erősítésére és megóvására, valamint a puskaszíj odaerősítésére szolgál. Részei:

1. a *felső- és alsópuskakarika*,
2. a *felső- és alsó szíjkengyel*,
3. a *fülessin* és
4. a *tusaborító*.

1.-höz. A *felsőpuskakarika* egy zárt gyűrű, amelyen baloldalt egy átfűrt és csavarmetszetekkel ellátott vastagítvány van, amelybe a *tüske* van becsavarva. A *tüske* egyik végén gomb, a mási-

kon pedig csavarmetszet és mindkét végén egy-egy bevágás van a csavarhúzó számára. A *tüske* a puskának gulába rakására szolgál. Alsó lapján a szurony felerősítésére szolgáló *szuronyfoglalék* van. A felsőpuskakarikát az ággal egy csavarszeg köti össze.

Az *alsópuskakarika* egy felhasított gyűrű, amelyet egy csavarszeg köt össze az ággal. Az alsórészen egy felhasított és egy átlukasztott toldat van.

2.-hoz. A *felső- és alsószíjkengyel* a puskaszíj odaerősítésére szolgál. A felsőszíjkengyel az alsópuskakarika, míg az alsószíjkengyel a fülessin lyukas toldatába van odaerősítve.

A puska karabélyszerű viseléséhez — a karabélyszerű felerősítésére — az alsópuskakarika, valamint a tusanyak baloldalán még egy-egy szíjkengyel van.

3.-hoz. A *fülessin* a tusa alsó szélére két facsavarral van odaerősítve és toldatában az alsó szíjkengyel található.

4.-hez. A *tusaborító* a tusa fenéklapjának a megóvására szolgál és ahhoz két facsavarral van odaerősítve.

A szerelék.

A szerelék a puska megóvására, jókarbantartására, valamint szétszedésére és összerakására szolgál.

A szerelékhez tartozik: a *sárgaréz törlőbot*, a *tisztítóvessző*, a *tisztítózsínór* a *vezetőhüvellyel*, a *csőtorkolatvédő*, a *csőóvó* és *csavarhúzó*, azonkívül *kender*, *kóc*, *vászon*, *fadarabkák*, *tiszta víz*, *petroleum*, *faolaj*, *vazelin* és *kenőszappan*, mint egyéb tisztítószeresek használhatók.

A 6. *M. sárgaréz törlőbot* a csőnek nagymérvű (rozsdá) be-mocskolódása esetén való tisztítására szolgál. Egyik végén nyél, a másik végén áttöret van kóc vagy rongy számára.

A *tisztítóvessző* a töltényűr, kivételesen a huzagolt rész tisztítására, továbbá beszorult hüvelyek kilökésére használható. Három részből áll, amely részeket sárgaréz-hüvely köt össze. A tisztítóvessző egyik vége a recézett sárgaréztörlő, amely kócnak vagy rongynak az odaerősítésére szolgál.

A *tisztítózsínór* a *vezetőhüvellyel* a cső huzagolt részének a tisztítására szolgál. Közepén hurok, végein pedig ólomhüvelyek vannak. A vezetőhüvely alakja a fogantyúrész hátsó részéhez hasonlít és a tisztítózsínórnak használat közben való megóvására szolgál.

A *csőtorkolatvédő* pornak és nedvességnek a cső furatába

való bejutását akadályozza meg, továbbá a célgömböt megóvjaa a véletlen sérülésektől. A csőtorkolatvédő fedőjébe csavart kefe részben a csőtorkolat teljes lezárására, részben pedig a tisztítóvessző végébe becsavarva, a cső furatának a tisztítására szolgál.

A csőóvó a puska csőfuratát és célgömbjét megóvjaa. Acélbádogból készült és felső vége egy viaszkosvásznonlemezkevel van ellátva, amelyet az alája szorított drótkarika rögzít.

A csőóvó a lövést nem akadályozza, csak előre nem látott fegyverhasználat esctén hagyható a puskán. Lövés előtt lehetőleg, céllövésnél azonban okvetlenül le kell venni.

A csőóvó föltevéséhez alsó végét szétfeszítéssel ki kell nyitni, azután kinyitott állapotban először a baloldali szárnyát és hüvelyét kell a puska csövéhez illeszteni s ha ott jól megfeküdt, jobboldali szárnyát addig kell a baloldalihoz szorítani, míg a két szárny egymásba nem csapódik.

A csőóvó levevéséhez a jobboldali szárnyat alsó kiálló végénél fogva jobban kell szorítani, mire a csőóvó kinyilik.

A puskára feltűzött szuronyt addig, míg a csőóvó rajta van, nem lehet leemelni.

A csavarhúzó két végének két különböző szélességű éle van és egy fanyéllel van ellátva.

A kóc és kender a csőfurat, valamint kisebb furatok tisztítására szolgál. Mindkettő hosszúságú, csomó- és pormentes legyen.

A vászon az ágy és vasrészek letörlésére, valamint bezsírozására, továbbá keskeny csikokra tépve a csőfurat tisztítására szolgál. A vásznat ismételt használatához szódával vagy szappannal ki kell mosni.

A fadarabkák a csendőr által készítve, kóccal vagy ronggyal körülvéve furatok, fészkek, hézagok és sarkok tisztítására szolgálnak.

A tiszta víz a puska nagymérvű bepiszkolódása esetén, a nagyban való megtisztítására szolgál.

A petroleumot csak megkeményedett mocsok, meggyantásodott olaj, vagy rozsda feloldására szabad használni. Vasrészek bekenésére, vagy rozsda ellen óvszerűl használni tilos.

A faolaj az ágy és felsőágy kiszáradása ellen való beolajozásra szolgál.

A vaselin (fegyverzsir) a vasrészek tisztítására és rozsda ellen való megóvására szolgál; az utóbbi esetben csak igen vékonyan szabad bekenni.

A kenőszappanból 250 grammot egy liter hideg vízben feloldva, a csőfurat lövés utáni tisztítására kell használni.

A puskát csiszolópapírral vagy bármilyen vastárggyal tisztogatni nem szabad.

A puska szétszedése és összerakása.

A) Szétszedés.

A puskáját a csendőr csak akkor szedje szét, ha annak tisztítása vagy megvizsgálása szükséges.

Külön parancs nélkül a csendőrnek szétszedni csak a záródugattyut szabad.

A szétszedett alkatrészeket pizsokmentes helyre, a szétszedés sorrendjében egymás mellé rakjuk. A csavarokat fészkeikbe visszatesszük. Azután az alkatrészeket megtisztogatjuk és azonnai összerakjuk.

A csavarhúzót merőlegesen a csavarra, élének teljes szélességével illesszük a csavarfejbe és forgatásánál — a puska megsértésénck elkerülése végett — ujjainkkal támogatassuk. Ilyenkor a puskát a csavarhúzó, illetve a csavar alatt puha tárggyal támasztjuk alá.

A csőfurat tisztításához a csavarhúzót a tisztítóvessző fejének hosszhasítékába dugjuk.

Tisztításhoz rendszerint — pl. lövészet után — elégséges, ha csak a záródugattyut és a szekrényfenéket az adogatóval távolítjuk el.

A záródugattyu eltávolításához a tusát összetartott felsőcombjainkhoz támasztjuk, a zárócsapot és a závarzatot kinyitjuk. Azután a billentyűt bal hüvelykujjal előrenyomjuk, a záródugattyut pedig jobbkézszel a végénél megfogva, a tokból kihúzzuk.

A szekrényfenéknek az adogatóval együtt való eltávolításához a szekrényfenékcavart kicsavarjuk és fészkeből kiemeljük. A szekrényfenéket azután kissé előretolva, az adogatóval együtt a szekrényből lefelé kihúzzuk.

A záródugattyu szétszedése előtt a zárolófejnek a fogantyurészhez teljesen hozzá kell simulnia (ha ez a fogantyurésznek már a tokból való kihúzásakor önműködően nem történne meg, akkor a zárolót a fogantyurészből kissé húzzuk ki és azonnal engedjük el, mire az ütőrugó leereszkedik). Azután az ütőrugót az ütőszegnőcsavar hátrahúzásával ismét megfeszítjük és e helyze-

tében a zárócsapó becsukásával rögzítjük. Az ütőszegnőcsavart (a bal hüvelykujjal a zárócsapót csukott helyzetében rögzítve) lecsavarjuk és a zárolót jobbra forgatva, a hüvelyvonóval együtt a fogantyurészből kihúzzuk. Végül a zárolócsavart lecsavarjuk, az ütőrugót és az ütőszegyet a zárolóból eltávolítjuk.

Ha a puska tisztításához — pl. nagyobb mérvű bepiszkolás, menetgyakorlatok után — a teljes szétszedés szükséges, akkor a csendőr *parancsra* az alábbi sorrendben szedje szét pus-káját:

1. A záródugattyút az előbb leírt módon.
2. A szekrényt.
3. A felső- és alsópuskakarikát.
4. A felsőágyat.
5. A csövet.

2.-hoz. A szekrényt a két szekrénycsavar kicsavarása után levesszük; ezután a *szekrényfenéket* az *adogatóval* együtt — a már előbb leírt módon — eltávolítjuk. A *tártartót* a *tártartócsavar* kicsavarása után fészkéből felfelé kihúzzuk.

3.-hoz. A *felső- és alsópuskakarika* levételéhez a csavarszegeket eltávolítjuk; az alsópuskakarikánál a szíjkengyelcsavart meg-eresztjük, azután a karikákat lehúzzuk, amihez szükség esetén a csavarhúzó nyelével segítünk.

4.-hez. A *felsőágyat* az irányzék alól előre kicsusztatjuk, az-után az ágyról leemeljük.

5.-hez. A cső levételéhez a lefelé fordított puska tusavégét va-lamely puha tárgyhoz gyöngéden hozzáütjük, mire a cső a tok-kal együtt az ágyból kimozdul és a markunkba esik.

A *puskának további szétszedése* tisztítás végett *tilos* és nem is szabad azt elrendelni. Főleg az alább felsorolt részek levétele vagy szétszedése nincs megengedve és pedig: az *irányzék*, a *cél-gömb*, a *zárócsapó*, az *elcsattantókészülék*, az *adogató*, a *tártartó-rugó*, a *szíjkengyel*, a *fülessin* és a *tusaborító*. Ezeknek a további szétszedése csak fegyvermesternek van megengedve.

B) Összerakás.

A szétszedett puska összerakása a szétszedésnek fordított sorrendjében történik, amiért is itt csak a sorrendtől eltérő fogá-sok és műveletek szerepelnek.

Minden helyreillesztett rész csavarját azonnal be kell csa-varni, de nem szabad túlságosan meghúzni. A felsőszíjkengyel-

csavar meghúzásánál a szíjkengyelnek egy kis mozgási szabad-ságot engedjünk.

A *záródugattyu összerakásához* az ütőszegyet — előre irányi-tott gyúszeggel — a zárolóba illesztjük és az ütőrugót az ütő-szegre toljuk. Ezután a zárolócsavart az ütőszegre csúsztatjuk és vele az ütőrugót benyomva, a zárolóba csavarjuk. Továbbá az ütőszegyet úgy forgatjuk el, hogy lapos oldala a kivetőhorony meg-hosszabbításába essék.

Az így összerakott zárolót most zárolófejjel előre és az ütő-szeges lapos oldalát a fogantyurész gombja felé irányítva, a fo-gantyurészbe toljuk mindaddig, míg a fogantyurész lécei a zá-roló horonyaiba nem nyomulnak és a zároló forogni nem kezd. Most a hüvelyvonót a fogantyurészben lévő fészkebe illesztjük — úgy, hogy vájata a közelebb fekvő zárószemölcs magasságába jusson, ezután — csukott zárócsapóval — a zárolót teljesen a fogantyurészbe forgatjuk.

Azután a zárócsapót kinyitjuk és az ütőszegnőcsavart az ütő-szegre addig csavarjuk fel, míg a szárnya a fogantyurészbe nem ütközik; azután a felcsavart ütőszegnőcsavart hátrahúzzuk, a zá-rócsapót becsukjuk és most az ütőszegnőcsavart teljesen felcsa-varjuk, végül a zárócsapót kinyitjuk.

A *záródugattyunak a tokba való bevezetéséhez* a fogantyu-részt jobbkezünkkel megfogjuk és balkezünkkel a zárolót annyira kihúzzuk, amennyire csak a hüvelyvonó engedi. Azután a jobb-kézzel megfogott záródugattyút vezetőléceivel hátulról a tokfark trapézalakú horonyaiba toljuk és a závarzatot az előírt módon becsukjuk; az ütőrugót leeresztjük és a zárócsapot becsukjuk. A záródugattyunak a tokba való illesztésénél, az ütőrugó önműködő leereszkedésének meggátlására, a bal szemölcsöt a bal hüvelyk-ujjal lefelé nyomjuk.

A puska jókarbantartása.

A puska jókarbantartásának célja, hogy a puskát sérülések-től és időelőtti elkopástól megóvjuk.

A puska jókarbantartása kiterjed:

- a) a használatban lévő puska megőrzésére,
- b) a puska használat közben való kezelésére és
- c) a puska használat utáni kezelésére.

a)-hoz. A *használatban lévő puska megőrzése*:

A használatra kiadott és a laktanyában, elszállásolási körle-

tekben, továbbá a raktárakban elhelyezett puszkák ütőrugója leeresztve, zárócsapójuk becsukva és az irányzékuk alapállásban legyen. A helyiség száraz és szellős legyen, továbbá a puszkákat sem a nap, sem a kályha heve közvetlenül ne érje. A puszkákat mindenütt, ahol alkalom van rá, csőtorkolattal felfelé, csőtorkolatvédővel fogasokra akasszuk fel.

A raktárban lévő puszkákat jól be kell zsirozni és hosszabb idő után időnkint újból meg kell tisztítani és bezsirozni. A puszkákat kiadás előtt meg kell vizsgálni.

b)-hez. A puska használat közben való kezelése:

A használatban lévő puszkánál az irányzékra, a célgömbre, a furatra és a szekrényre nagy gondot kell fordítani. A puszkát hidegről meleg helyiségbe való szállítás után, azonnal tisztítsuk meg. A csendőr mindkét vállán csak egy-egy puszkát szállíthat.

c)-hez. A puska használat utáni kezelése:

A puszkát használat után haladéktalanul meg kell tisztítani. Vasrészeknek fényesre való tisztítása (csiszolása) tilos. Az egyes alkatrészeket bezsirozni csak leheletszerűen szabad. Keményebb piszkot petróleummal távolítjuk el. Ha rozsdá képződött, annak továbbterjedése meggátlásához először szárazon töröljük le, azután petróleummal bekenve, bizonyos idő múlva kóccal dörögöljük. Ha a rozsdá eltávolítása egyszeri ily eljárással nem sikerült, akkor mindaddig ismételjük, amíg a rozsdá teljesen el nem oszlik.

Minden foglalkozás (nem lövészet) után a puszkát ronggyal tisztítsuk meg és zsirozzuk be. Nedves időjárás esetén a nedvességet a hézagokból ki kell törölni, ehhez — ha szükséges — a szekrényfenéket távolítsuk el. A csőfuratot kóccal áthúzzuk és bezsirozzuk.

Lövészet után — lehetőleg hat órán belül — a csőfuratot alaposan tisztítsuk ki. Ehhez a záródugattyut és a szekrényfenéket eltávolítjuk. A závarzat részeit előbb bezsirozzuk, azután ronggyal letöröljük és utána ismét bezsirozzuk.

A csőfurat tisztítása tisztítózsínórral és a hozzávaló vezetőhüvellyel történik. Ehhez először a vezetőhüvelyt a tok hátsó részébe toljuk és zsineggel a szekrény és a sátorvas közötti hajlathoz kötjük. A zsínór hurokjába megzsirozott kóc, kender, vászon vagy gyapotrongyból készült csomót teszünk és ezt a kenőszappan oldatba mártjuk. A csomó oly nagy legyen, hogy a csőfuratban szorosan ide s oda húzható legyen.

A zsínórnak a csőfuratba való bevezetéséhez, egyik csendőr

a csőtorkolattal lefelé fordított puszkát balkézzel megfogja és a tisztítózsínórt a vezetőhüvelyen keresztül a csőfuratba csúsztatja mindaddig, míg az ólomhüvely a csőtorkolatból nem csúszik ki. A másik csendőr a felsőpuskakarika mögött a puszkát megfogja és a tisztítózsínórt a csőfuratból kihúzza.

Azután mindkét csendőr a tisztítózsínórt jobbkeze köré csavarva, a zsínór lassú ide-oda huzogatásával a csőfuratot megtisztítja. A csomónak a csőfuratból és a töltényürből mindenkor ki kell jönnie. Ezt az eljárást — a tapasztalat szerint — a csomó váltása mellett legalább háromszor meg kell ismételni, míg a csomó teljesen piszoktalanul nem jön ki a csőből. Ha szükséges, a csomót petróleumba mártjuk és a csövet a petróleum alkalmazásánál említett módon tisztítjuk ki.

A töltényürt rövid fadarabkával kell kitisztítani.

Végül a csőfuratot egy száraz tisztítózsínórba tett száraz kóccal áthúzzuk és utána vaselinnal leheletszerűen bezsirozzuk.

A csőfurat tisztítását tisztítóvesszővel vagy törölőbottal csak akkor szabad végezni, ha a csőfuratban a piszok vagy rozsdá oly nagymérvű, hogy az tisztítózsínórral már nem távolítható el. Ehhez a törölőre annyi kócot csavarunk, hogy az szorosan csúszsék a csőben, azután petróleumba mártjuk és a tisztítóvessző hasítékába a csavarhúzó dugjuk.

A puszkát két csendőr megfogja, az egyik a tisztítóvessző töröljével először a töltényürről át a csőfurat hátsó részébe, majd később a csőtorkolaton át a csőfurat elő részébe tolja. Azután a tisztítóvesszőbe tölt csavarhúzó megfogja és egyenletesen huzogatja ide-oda, míg a törölőre csavart kóc tisztán nem jön ki. Végül a csőfuratot tisztítózsínórral áttöröljük és bezsirozzuk.

A cső felszínét száraz ronggyal letöröljük és utána bezsirozzuk.

A puszkát nagymérvű bepiszkolódás, nagy és hosszú ideig tartó eső után, alaposan meg kell tisztítani. Ehhez a puszkát — a csendőrnek megengedett határig — szét kell szedni.

Mindenckelőtt az összes alkatrészeket a legalaposabban letöröljük, a piszkot eltávolítjuk és a résekből a nedvességet kitöröljük.

A csövet és a závarzatot az előbb leírt módon tisztítjuk meg.

A farészeket, az összes surlódó vasrészeket (závarzat), továbbá a vasban forgó csavarokat faolajjal leheletszerűen be kell kenni.

Az így megtisztított puskát azután összerakjuk és vasrészeit mégegyszer bezsirozott ronggyal áttöröljük.

A *szuronyt* és a *szuronyhüvelyt* — összerakott állapotban — a puskához hasonló módon kell megtisztítani.

A *puska tisztítása háború idején* ugyanúgy történik, mint békében. Bezsirozásra sótan faggyú is használható.

A puska megvizsgálása.

A puska megvizsgálásának az a célja, hogy meggyőződjünk a puska gondozásáról, használható állapotáról, továbbá, hogy nem szükséges-e rajta javításokat eszközölni.

A *puska megvizsgálása* történhet összerakott vagy szétszedett állapotban.

Az összerakott puska megvizsgálása kiterjed:

- a) általános,
- b) a závarzat,
- c) a szekrény, az adogató, a tártartó és
- d) a feltüzött szurony megvizsgálására.

a)-hoz. A *puska általános megvizsgálását hetenként* egyszer kell eszközölni. Ennél meg kell győződni a gondos kezeléssel, a használt tisztítóeszközökről és szerekről, hogy nem használnak-e tiltott eszközöket, továbbá, hogy a zsirozást és az olajozást helyesen végzik-e.

Az *egyes vasalkatrészek* pizsoktalanok, rozsdamentesek, épek, vékony zsírréteggel bevonva, a surlódó felületük pedig beolajozva legyenek. A barnítás vagy a futtatószín ne legyen ledörzsölve.

Az *ágy és a felsőágy szakadás- és repedésmentes*, sima legyen.

A *tokfark vége és az ágy között 0,5 mm-ig terjedő távolság* legyen.

A *csavarok teljesen becsavarva és fejük vájata ép* legyen.

Az *ágyhoz a felsőágy, a puskakarikák által szorosan hozzáilleszkedjék.*

A *célgömb* belött helyzetéből nincs-e kimozdulva és nem sérült-e.

A *csőfurat rozsdá- és rongálódásmentes*, továbbá zsírréteggel bevont legyen. Ehhez a záródugattyut eltávolítjuk és a csőfurat karbanlétéről mindkét irányból meggyőződünk. A csőfurat megvizsgálása vizsgálatükörrel is történhet.

Az *irányzék rugója a keretet mindkét helyzetében rögzítse.* Az irányzéktoló a kereten ne csússzék könnyedén.

A *szurony rozsdá- és csorbamentes* legyen; a *nyomattyutoldat* éle ne legyen kopott; a nyomattyurugó a nyomattyu toldatát állandóan a fészekbe húzza vissza; a markolathéjjakon repedés ne legyen.

A *szuronyhüvelyen* a tartókamó és a gomb szilárdan álljon, a hüvelyrugó pedig ne mozogjon.

A *tisztítóvessző* részei egyenesek legyenek és egymásba csavarva ne mozogjanak.

A *törlőbot* egyenes legyen és markolata könnyen forogjon.

A *tisztítózsínór* ne legyen szakadt és ólomhüvelyei épek legyenek.

A *tisztítózsínór-vezetőhüvely* ép legyen.

A *csavarhúzó* élei kopottak és töröttek ne legyenek.

b)-hez. A *závarzat megvizsgálásához* a záródugattyut lassan hátrahúzzuk s azután előretoljuk. Ha a záródugattyu gondozása helyes, akkor a hátrahúzáskor csak addig szabad bizonyos mérvű ellenállást éreznünk, míg a zárófej el nem fordul a tok horonyaiban.

Az *elcsattanás* csak teljesen becsukott záródugattyu mellett történhet meg. Az elcsattantórugó fokozatosan álljon ellen a billentyűnek és a billentyűt elengedve, az térjen vissza nyugalmi helyzetébe.

Az *ütőszeg előrecsaptatása* hirtelen történjék meg.

A *billentyűt* előrenyomva, az elcsattanásnak nem szabad bekövetkezni és utána a billentyű térjen vissz nyugalmi helyzetébe.

A *zárócsapó* — megfeszített ütőrugónál — csak nagyobb nyomással legyen kinyitható, míg leeresztve könnyebben.

Az *ütőszegnőcsavar* az ütőszegre teljesen fel legyen csavarva és hátsó vége a nőcsavarból kiálljon.

c)-hez. A *szekrény, az adogató és a tártartó megvizsgálása:* ehhez oktatótölténnyel töltött tárral a puskát megtöltjük és megint kivesszük. Azután újra töltjük és mind az öt töltényt ismétlésekkel eltávolítjuk. Ha esetleg az ötödik töltény nem jut be a töltényürbe, akkor az adogatóemelő a szekrényben lévő pizsok folytán nem tud felemelkedni.

Ha a hüvelyvonó kamója a zárolófejhez túl közel van, vagy a hátsó széle nincs helyesen elgömbölyítve, akkor a hüvely pereme a zárolófej és a hüvelyvonó közé nem juthat.

d)-hez. A *feltüzött szurony* a puskán elég szilárdon álljon, könnyen leemelhető és feltéhető legyen. A nyomattyú toldata a

szuronyfogalékhoz jól zárjon; a nyomattyú ne legyen kopott és a rugó a nyomattyút a fészkébe húzza vissza.

A szétszedett puska megvizsgálása:

A szétszedett puska megvizsgálását évente egyszer és úgy kell végezni, hogy ezen az időn belül — felváltva — minden egyes alkatrész alapos vizsgálat alá jusson.

A puska külső megvizsgálása, az összerakott puska megvizsgálásánál mondottak szerint történik.

A cső megvizsgálásánál meg kell figyelni, hogy a cső nincs-e elgörbítve és a furatnál kitágítva. A furatban az ormozatok és huzagok épségéről kell meggyőződni, hogy nincs-e bennük: rozsdafolt, rozsdagödör, karc, szakadás, horpadás és dudorodás.

A rozsdafolt élesszélű, kiemelkedő sötét rész a csőben, amely a kóccsomót vöröses színűre festi.

A rozsdagödör az elhanyagolt rozsdafoltból keletkezik, amely a csőfurat falában gödörszerű mélyedést mar.

A karcok a csőfuratba került idegen anyagoktól, vagy tiltott tisztítószeres használatától keletkeznek.

A szakadás képződését előidézheti a tisztítóvessző törlőjére csavart vastag kóctekercs beerőszakolása, esetleg idegen tárgy bekerülése a csőfuratba.

A horpadás a csőre történt ráütéstől, esetleg véletlen leejtéstől származhat, amelyek következtében a csőfuratban kiemelkedő helyek keletkeznek.

A dudorodás a cső teljes területére kiterjedő kibővülés, amely a csőfuratba került idegen anyagoktól (kóc, rongy, föld, hó) keletkezhet.

A töltényűr rozsdá- és karcmentes legyen, továbbá gyüremletek ne legyenek benne.

A závarzat és az adogató részei rozsdától és sérülésektől mentesek legyenek. Továbbá a zároló szemölcsének élei, a zároló horonyai, az ütőszeg csavarmetszetei, a fogantyurész biztosítótoldata, az ütőszegnőcsavar csavarmetszetei, a zárolócsapó szárnya és horonyai nincsenek-e elkopva, esetleg benyomva.

Az ágy és a felsőágy repedéstől és szakadástól mentes legyen.

A foglaltvány részei tiszták és a csavarok épek legyenek.

A fegyverjavító könyvbe a megvizsgálásnál talált minden szükséges javítást a fegyvermester vezet be.

A fegyveranyagkönyvbe (ruha- és fegyverzeti könyvecskébe) mindazon hiányosságokat be kell jegyezni, amelyek ugyan a puska löszabatosságát nem befolyásolják, de az időszakos fegyvervizs-

gánál a puska előbbi állapotáról tájékoztatást nyújtanak. Ugyancsak be kell vezetni minden pótolts alkatrészt és a zároló jelzését (a kivetőhoronytól balra) is.

A puskánál előforduló működési zavarok.

A puskánál előforduló akadályok okát a puskában, vagy a lőszerben kell keresni.

A betöltésnél a tár piszok, rozsdá, eltorzulás, vagy helytelen tártöltés következtében a szekrényben nem tud bejutni. A piszkot eltávolítjuk, vagy új tárat töltünk be.

Ha a tártartórugó törött, vagy a tártartó kamója a tár orra fölé nem ér, a szekrénybe tett tár kilöködik. A puska ekkor csak egyestöltéssel használható.

Ha az adogató-támrugó törött, a tár a szekrénybe illeszthető és ismétlésekkel a töltények a töltényűrbe vezetődnek, de egyes töltésnél a töltényt teljesen a töltényűrbe kell betolni.

Ha az adogatórugó törött, a puska csak egyes töltéssel használható.

Az adogatásnál (ismétléseknél), ha a mellső szekrénycsavar nincs eléggé meghúzva, a lövedék csúcsa a szekrény mellső falába ütközik.

Ha a töltényűr, vagy a töltényhüvely piszkos, ha a töltényűrben idegen anyag (szakadt hüvely része) van, vagy ha a hüvely torzult, — a töltény nem tud teljesen a töltényűrbe jüni.

Oly táraakat, amelyek a helytelen kezelés folytán eltorzultak, ki kell selejtezni.

Az elsütésnél előfordulhat: elcsettenés, utólobbanás, hüvelyszakadás és csappantyúáttörés.

Elcsettenés (el nem sütés) esetén, a csendőr még rövid ideig maradjon célbantartásban, azután az ütőrugót a nőcsavar hátrahúzásával feszítse meg és újból süsse el a puskát. Ha a töltény ezután sem gyújtódna be, akkor ugyanezt a töltényt egy másik puskából kell eltüzelní; ha így sem sikerülne, akkor a töltény rossz. Ellenkező esetben az előbbi puskának a gyúszége kopott vagy törött.

Elcsettentést oly töltények idézhetnek elő, amelyeknek gyújtóeleget, vagy löportölteléke gyenge vagy romlott; továbbá amelyeknek gyújtólýuka nincs átszúrva, vagy eldugult. A gyenge löportölték elsütéskor ugyancsak gyenge hátralökést eredményez. Ilyenkor az esetleg csőben maradt lövedéket tisztítóvesszővel el kell távolítani.

Az elcsettenésnek a puszkában rejlő okai lehetnek: a zárolófej furatában lévő piszok az ütőszeget lefékezi, az ütőszeget elgömbölyt, a gyúszeg kopott vagy törött és az ütőrugó gyenge vagy törött.

Az *utólobbanás* felismerhető abból, hogy a lövés csak jóval az elsütés után dördül el. Oka a csappantyuban, vagy a lőporban lehet.

A *hüvelyszakadást* a hüvely anyagának a gyengesége idézheti elő. Gyakori ismétlődés esetén, a töltényűr kibővülésében kell keresni az okot. A beszakadt hüvelyrészt a tisztítóvessző törlőjére csavart kóccal kell eltávolítani.

A *csappantyú* áttöréseket hosszú, élesszélű, vagy túlhegyes gyúszeg idézhet elő. Ilyenkor a zároló a gázkiömléstől nagymérvben bepiskolódik, miért is meg kell tisztítani. Az ütőszeget ki kell cserélni.

A *hüvely kivetésénél* a töltényűr kibővülése, érdessége, vagy hüvelyszakadás akadályt idéz elő és a hüvely bentszorul a töltényűrben. A hüvely eltávolítása törlőbottal történik.

A ki nem vetett hüvelyeket meg kell vizsgálni, hogy az okot megállapíthassuk.

Ha a hüvelyt a hüvelyvonó kihúzza, de nem lökődik ki, akkor a kivető törött, vagy esetleg a hüvelyvonó kamója nagyobb távolságra van a zároló fejtől.

Ha a *tölténytár* sokszori használat, vagy a szekrény bepiskolódása következtében, az ötödik töltény bevezetése után, a szekrényből nem esnek ki — ha egyébként nincs eltorzulva — a következő betöltendő tár eltávolítja. Ha azonban a tár oldallapjai túlzottan egymásba hajlottak, akkor már a tár nem esik ki. Ekkor a tárt a szekrény alsó nyílásán át kisujjunkkal kell eltávolítani.

Ha a *gyakorlólőszerben* egyáltalán nincs, vagy csak kevés a lőpor, akkor az elsütéskor dörrenés nem hallható és a hüvely dugó nélkül vetődik ki. Ilyenkor a dugót a csőből távolítsuk el. Egyébként az elcsettenésre és az utólobbanásra vonatkozóan — az élestöltényeknél mondtak a mérvadók.

Adatok a puszkához:

A puska hossza szurony nélkül	1'005 m.
A puska hossza szuronnyal	1'251 m.
Egy db. szerelt töltény	294 g.

Egy 88. M. tábori málházott puskatöltényrakasz 52 kg. (1350 db. töltény).

Egy 88. M. hegyi málházott puskatöltényrakasz 41 kg. (1030 db. töltény).

Lőszer.

Élestölszer.

A *puska élestölszere* a 93. M. élestöltény, amelynek részei: a 93. M. töltényhüvely, a 92. M. 0'5/2 mm koronglőpor, a 90. M. csappantyú és a 88. M. acélburkolatú lövedék.

A *93. M. töltényhüvely* sárgarézből van sajtolva és egy peremmel ellátva. A hüvely fenekén mélyedés, ebben a félgömbalakú *üllő* és az üllőn át a *gyújtólyuk* látható. A hüvely fenekén a gyártási év és hó, továbbá a gyár cégjegye van beütve.

A *Löportöltet* alatt az egy lövéshez szükséges löpormennyiséget értjük. A 92. 0'5/2 mm-es koronglőpor vegyi (füstszegény lögyapotlőpor), amely elézés által a lövedék számára a hajtóerőt képezi.

A *90. M. csappantyú* egy hüvelyből áll, amelybe a gyújtóelegy van besajtolva, amely a lőpor meggyújtására szolgál. A csappantyú a hüvelyfenékbe van besajtolva úgy, hogy a gyújtóelegy az üllőt éri.

A *88. M. lövedék* keményíórom magból és az acélburokból áll. A mag az acélburokba be van sajtolva és az acélburok szélének behajtása által szorosan tartva. A lövedék elöl hosszúkás-gömbölyű csúcsban végződik, amelyhez hátrafelé egy mérsékeltén kúpalakú rész csatlakozik, amely lapos fenékben végződik. A lövedék szorosan fészkel a hüvelynyakban és belőle kiáll. Az acélburok a lövedéknek a csőfuratban való vezetésére szolgál.

A *lövedékmártalék* az acélburok megóvására és a csőfurat bezsirozására szolgál.

A *puska elsütése után*, a fejlődő löporgáz a lövedéket a csőfuratba taszítja. Mivel a lövedék hátsó részének átmérője a csőürméreténél valamivel nagyobb, a megindult lövedék acélköpenyébe a csőfurat ormozatai benyomódnak és a lövedék kénytelen a csavarzatot forgó mozgásban követni. A lövedék a forgását a csőtorkolat elhagyása után is megtartja. Ugyanakkor a löporgáz a töltényhüvelyt kitágítja és a töltényűr falához, továbbá a zárolófej clőfalához nyomja (dugasztás), miáltal a löporgázok hátraömlését a hüvely meggátolja.

Gyakorlólőszer.

A puska gyakorlólőszere a 98. *M. vak- (gyakorló)-töltény*, amely csappantyúval és a fekete (gyérfüstű 28 p. M. 0.15/2 mm-es) tárcsáslőporral van ellátva. A löportölteten egy sterilizált fojtódugasz, a hüvelynyakban pedig a lövedék alakjának megfelelő, vörös papírpépből sajtolt, sterilizált és stearinnal bevont dugó van. A dugó éppen annyira áll ki a hüvelyből, mint az élestöltény lövedéke. A hüvely fenekébe annyi pont van beütve, ahányszor már vaktöltényhez felhasználták.

Oktatótöltény.

A 90. *M. fadugós oktatótöltény* a töltés, ürítés és elcsattantás gyakorlására szolgál. Az oktatótöltény áll a hüvelyből, amelybe a keményfából esztergált lövedékalakú dugó van betéve. A csappantyú helyén egy kaucsuk henger van besajtolva, hogy elcsattantáskor az ütőszeget kiméljük.

A lőszer csomagolása.

A puska éles- és gyakorlólőszere egyformán van csomagolva, csak az egyes feliratok eltérők.

Öt darab töltény egy 90. *M. tölténytárba*; két darab megtöltött tár egy 88. *M. tárdobozba*; 135 db. teli tárdoboz egy 88. *M. puskaöltényrakaszba* van csomagolva.

A 90. *M. tölténytár* sajtolt bordák által feszessé tett bádogszekrény, amely csak a két oldalán és hátul van elzárva. Az oldalfalak ajkában végződnek, amelyek a töltények kiesését gátolják meg. Hátlapján az orr van, amelybe a tártartó kapaszkodik. Oldallapjai egymásfelé rugalmasak és egy-egy egyenközü kivágásuk van, amelyek feszesítő bordákkal vannak körülvéve. Az oldallapokba vezetőhorony van besajtolva, amely a töltények helyes vezetésére szolgál.

A 88. *M. tárdoboz* egy fal által két egyenlő részre van osztva és mindhárom fala — a tárnak könnyebb kiszedése végett — ki van vájva. A táruk lövedékekkel lefelé vannak elhelyezve a tárdobozban.

A teli tárdoboz fedőlapja egy szalaggal van lezárva, továbbá az élestárdoboz barna, míg a gyakorlótárdoboz vörös színű papírral van leragasztva.

Minden tárdoboz felirattal van ellátva, és pedig az élestárdobozon: 10 db. 8 mm 93. *M. élestöltény* — Csepel, 1927. VII.;

a gyakorlótölténnyel teli tárdobozon pedig: 10 db. 8 mm 98. *M. gyakorlótöltény* — Csepel, 1927. II. — felirat van.

Egy 88. *M. puska töltényrakaszban* 135 db. (1350.) teli tárdoboz van elmálházva, amelynek fedelére és mindkét homlokoldalára (élestöltény fehér címke egy piros csikkel, míg a vaktöltény ugyanúgy, de csik nélkül) tartalomjegyzékek vannak ragasztva.

Minden rakasz fedelének jobbsarkán a rakasz folyószáma, alatta a töltények szereléséhez használt puskapor gyártási sorszata és éve vörös festékekkel van ráfestve, például: S ¹²/₉₈

A puska töltényrakaszból hegyi felszerelés mellett (málhásállaton) való szállításhoz, 32 tárdobozt el kell távolítanunk — úgy, hogy csak 1,030 db. töltény maradjon benne

A lőszer jókarbantartása.

A lőszer raktárhelyisége száraz, szellős és tűzmentes legyen.

A lőszer a használatba vételig maradjon meg eredeti gyári csomagolásban — úgy, hogy a tölténytárakat csak közvetlenül a betöltés előtt szabad kivenni a tárdobozból. A táruk és töltényeket minden piszoktól (homoktól) óvjuk meg, leejtés esetén töröljük meg.

A szurony.

A csendőrségi szurony a puskára feltűzve, döfőfegyverként is használható.

A szurony

1. a pengéből,
2. a védővasból és
3. a markolatból áll.

1.-hoz. A penge négybordájú s fölfelé mindinkább vékonyodva csúcsba megy át; a bordák közül a két magasabb hátsó részén 20 centiméter hosszúságban ki van élesítve. A pengének hátsó vége a markolat odaerősítésére szolgál és ezt a részét pengenyaknak nevezzük.

2.-hoz. A védővas a pengenyakhoz a rajtuk keresztüldugott két szeggel van odaerősítve. A védővas egyik ága a szuronynak a csőre tűzhetése céljából karika alakú.

3.-hoz. A markolat: a markolatkupakból, a két markolathéjből és a nyomattyúból áll.

A markolatkupak a pengenyakhoz van forrasztva és szeggel

hozzaerősítve; a szuronyfoglalék számára hosszában egy horony, a nyomattú számára pedig keresztben két fészek van beléje vágva.

A diófából készült *markolathéjak* két szegeccsel és *alátétlemezekkel* együtt a pengenyakhoz vannak erősítve.

A feltűzött szurony tartására szolgáló *nyomattú* a markolatkupakon áthatol és egyik vége kiemelkedik belőle, amelyre a *nyomattyú-nöcsavar* van rácsavarva; a nöcsavar alatt a nyomattyú kiemelkedő végére a nyomattyúrugó van reá húzva, amely a nyomattyú toldatát fészkebe húzza.

A *szuronyhüvely* acélbádogból készült és feketére van lakkozva; alsó végére egy *gomb*, felső nyitott végének oldalára pedig a *tartókamó* van odaforrasztva.

A szuronyhüvely felső nyílásába a szuronypenge keresztmetszetének megfelelően kivágott *szájkarika* van beillesztve, amelynek a hüvelybe lenyúló és rugalmas két nyelve a szuronynak a hüvelyben való megtartására szolgál. A szájkarikát a hüvelyben a két oldalról bedugott szegecsek tartják meg.

A szuronyhüvely aljába egy parafadugó van beillesztve, hogy a belé helyezett szurony ne lötyögjön.

A csendőrségi kardok.

Leírás.

A gyalogcsendőr kardból csak egyféle hosszúságú, a lovascsendőr kardból azonban a *hosszabb* és a *rövidebb* mintájú lovascsendőr kard van rendszeresítve.

Kardok főrészei:

1. a *penge*,
2. a *markolat* és
3. a *hüvely*.

1.-höz. A *penge* vágásra és szúrásra szolgál. A penge felső végének azt a részét, amellyel a markolathoz van erősítve, *nyaknak* nevezzük.

A kardpenge közepétől a hegyéig s innen visszafelé a fokon a homorulatig élesre van köszörülve.

2.-hoz. A *markolat* a kard megfogására, forgatására és a kézfej megóvására való.

3.-hoz. A *hüvely* a penge megóvására szolgál.

Gyalogcsendőr kard.

A *mérsékelten* hajlított s kétszer finomított rugóacélból gyártott *penge* tisztára van csiszolva és súlyának csökkentése végett mindkét lapján *homorúra* van köszörülve.

A *markolat* a *kosárból*, a *fogantyuból*, a *markolathüvelyből*, a *fogantyukarikából* és a *szegecstokból* áll.

A *kosár* *hajlított* acéllemez, melynek széles középrésze a *hárítólap*-ot képezi, egyik ága a *kengyelt* alkotja, a másik vége pedig *gomb*-ban végződik.

A kosár alsó részét képező *hüvely* a kosár erősítésére és a pengének a markolattal való szilárdabb összekapcsolására szolgál.

A bordás *fogantyu* bükkfából van készítve és cápabőrrel van bevonva.

A fogantyu a pengenyak befogadására hosszában át van fúrva.

A *markolathüvely* a fogantyunyak a nyakkal való erősebb összeköttetésre szolgál s evégre a markolathüvely fején lévő lyukon a nyak vége keresztül dugható, amelynek lealapálásánál aljazatul a *szegecstok* szolgál.

A *fogantyukarika* a markolathüvelyt a fogantyuval a hárítólap közelében köti össze.

A *gyalogcsendőr kardhüvely* acélbádogból készült és feketére van lakkozva. Alsó végére egy *gomb*, felső nyitott végének két oldalára pedig egy-egy *csavarmetszetes szemölcs*, továbbá a *tartókamó* van odaforrasztva.

A kardhüvely felső nyílásába a *szájkarika* van beillesztve, amelynek a hüvelybe lenyúló és rugalmas két nyelve a kardnak a hüvelyben való megtartására szolgál. A szájkarikát a hüvelyben a két oldalról bedugott *csavar* tartja meg.

A kardhüvelybe a kardpenge lötyögésének meggátlása végett két faszilánk van beillesztve, melyeknek felső végei a szájkarika rugalmas nyelvei mögé nyúlnak.

Lovascsendőr kard.

A kétszer finomított rugóacélból készült és tisztára csiszolt penge *mérsékelten* van hajlítva, hegyénél kétélű és súlyának csökkentése végett mindkét lapja homorúan ki van köszörülve.

A lovascsendőr kard markolata a fent lírt gyalogcsendőr

kardéhoz hasonló, csak hogy a háritólap hátulsó végén *nyílás* van, amelybe a kardbojtot kell behúzni.

Az acélbádogból gyártott kardhüvely belsejébe a rugalmas nyelvekkel bíró szájkarika és két fenyőfaszilánk van betéve, a hüvely alsó vége pedig *csusztatóvassal* van elzárva.

A szájkarika rugói a rejtett pengét a hüvelyben megtartják, a fenyőszilánkok pedig a penge és a hüvely között lévő ürt kitöltik.

A hüvelynek a kardkötőhöz erősítésére a felső és az alsó *tartópánt* szolgál.

A felső tartópántnak úgy külső, mint belső oldalára egy-egy hosszúkás *fülecs* van forrasztva; mindkét fülecsnek a foktól az élhez fölfelé húzódó iránya van.

Az alsó tartópánt karikája a tartópántra, valamint a hüvely fokára merőlegesen áll.

A felső tartópántnak belső fülecsébe gyalogszolgálat alkalmával a kardkötő illető kampóját akasztjuk be.

Gyalogtishti kard.

A gyalogtishti kard vágó és szűrő szálfejszer.

Megkülönböztetjük rajta:

- a) a pengét,
- b) a markolatot és
- c) a hüvelyt.

a-hoz. A *penge* a pengenyakkal a markolathoz van erősítve; kissé hajlított, hegye felé kétélű és oldallapjai homorúak.

b-hez. A *markolat* a kard megfogására, forgatására és a kézfej megóvására szolgál. Részei: a *kardkereszt*, a *markolatkupak*, a *fogantyú* és a *szegecsbok*.

A *kardkereszt* a háritólapból, a *kengyelből* és *gombból* áll. A gomb fölött a háritólapon két egyenszögű kivágás van a kardbojt számára.

A *markolatkupak* a pengenyakat a fogantyúval köti össze és a *fogantyúkarikával* van a fogantyúhoz erősítve.

A *fogantyú* fából készül és fekete cápabőrrel van bevonva; hosszában a pengenyak számára át van fúrva.

A *szegecsbok* a pengenyak leszegecselt és szegecsfejnek nevezett végének aljzatul szolgál.

c)-hez. A *hüvely* általában a penge alakjának felel meg és annak megóvására szolgál. Kívül a *csusztatóvas*, a *szájkarika*, a *felső*

és *alsó tartópánt* (a kardkötő felillesztésére), míg belül két *faszilánk* van (a penge rögzítésére).

A pisztoly.

A 19. M. ismétlőpisztoly.

(Frommer Stop-pisztoly.)

Leírás.

A 19. M. ismétlőpisztoly önműködő maroklőfegyver, amelyet a löporgázak visszalökő ereje működtet.

Önműködőnek azért nevezzük, mert a pisztoly elsütése után, a závarzat nyitását, a töltényhüvely kivetését, a kakas megfeszítését, új töltény bevezetését a töltényűrbe és a závarzat helyretolását az újbóli elsütéshez — a löporgázak által mozgásba hozott cső végzi.

A 19. M. pisztoly főrészei:

- 1. A tok.
- 2. A helyretoló szerkezet.
- 3. A cső a zárolóhengerrel.
- 4. A zároló.
- 5. Az elcsattantó készülék.
- 6. Az önműködő biztosító szerkezet.
- 7. A tártartó.
- 8. A tölténytár.

1-höz. A *tok* a pisztoly összes elmozduló és helytálló alkatrészeit foglalja magába. Főrészei: a *csőköpeny*, a *markolat* a *markolatlappal* és a *ravaszkeggyel*. A köpenyen van a *célgömb* és a *nézőke*. A markolat oldalfalain *csapágys* vannak az egyes alkatrészek csapjai számára. A markolatlapokat a markolathoz a *markolatcsavar* a nőcsavarral erősíti oda.

2-höz. A *helyretoló szerkezet* végzi a cső és a zároló hátrafutásának a lefékezését és a helyretolását. Részei: a *vonórúd*, a *csőrugó* és a *zárolórugó*.

A *vonórúd* elől *lécben* végződik, közepén egy hengeralakú *vastagítvány* és hátul 2 *szemölcs* van. A vonórúd elővége a csőre feltölt nyolcasalakú *határolóba* illeszkedő *rögzítőgombnak* támaszkodik. A határoló előtt a csőre a *csőanya* van felcsavarva, amely a helyretoló szerkezet együttműködését a visszafutó szerkezettel biztosítja. A *vonórúd* hátsó végén lévő két *szemölcs* a recés fogantyú vonórúd ágyában — $\frac{1}{4}$ fordulattal elfordítva — fészkel.

A csörugó egy vastagabb tekercsrugó, amely elől a rögzítő-gombnak, hátul pedig a köpeny belső peremének támaszkodik.

A zárolórugó egy vékonyabb tekercsrugó, amely elől a vonórúd vastagítványának, hátul pedig a köpeny falának támaszkodik.

3.-hoz. A cső a zárolóhengerrel egy darabból készül. A cső vontcső, 9,5 cm. hosszú, furatában 4 huzag van, elől csavarmetszetek vannak a csőanya számára, ürmérete 7,65 mm.

A zárolóhenger a csővel egy darabból készült, jobboldalán van a kivetörés, alul fel van hasítva az adogatás számára. Hátul és lent két ferdemetszésű éle van; belül vezetőlécek és horonyok vannak a zároló vezetésére. Elöl pedig egy kereszthoronya van a zárolófej számára. Baloldalán van a kivetőrugó a kivetővel beágyazva.

4.-hez. A zároló a zárolófej számára át van fúrva és hátul a recés fogantyuban végződik. A recés fogantyú fölött van a vonórúd szemölcsseinek az ágya. Kívül vezető lécekkel és horonyokkal van ellátva a zárolóhengerben való vezetésre. Alul egy léccel kétosztott kereszthoronya van a rugósbillentyű befogadására. Belül a zárolófej vezetésére egy rövid, csavarszerűen hajtott léce van, a zároló horonya számára.

A zároló az ütőszeg számára át van fúrva, elől a két zárolószemölccsel ellátott zárolófej van és abban a peremágy a gyűszeg nyílással. Kívül egy csavarszerűen hajlított vezetőhorony van. Baloldalán van a kivetőhoronya, jobboldalán a hüvelyvonó beágyazva és csapjával a zárolón van átdugva.

Az ütőszeg elől a gyűszegben végződik, közepén egy határolókorong van, amely az ütőszeg előremozgását, míg hátramozgását a hüvelyvonó csapja korlátozza. Ez a csap az ütőszeg vájában fészkel.

Az ütőszegrugó egy vékony tekercsrugó, amely elől a zároló belső falának, hátul pedig az ütőszeg peremének támaszkodik, miáltal az ütőszeg állandóan visszatartott állapotban van.

5.-hez. Az elcsattantókészülék részei: a ravasz, a ravaszrugó, a ravaszemelyű, a kétkarú elcsattantó, a rugósbillentyű a rugóval, a kakasrugócsapszeg a rugóval és a kakas.

A ravasz a ravaszkeggyel pofái közé egy csappal elforgathatóan van felerősítve.

A ravaszemelyű elől egy csappal a ravaszhoz illeszkedik, hátul pedig orrával az önműködő biztosító orrához, míg hátsó felső éle egy a markolaton áttolt csaphoz támaszkodik. A ravaszemel-

tyű mellső végéhez, valamint a ravaszkeggyel hátsó falához a ravaszrugó támaszkodik, amely a ravaszt és a ravaszemelyűt állandóan előre nyomva tartja.

A kétkarú elcsattantó egy kétkarú emelő, amely egy a tokban lévő csap körül forgatható. Egy hátra és egy lefelé irányuló karja van, hátraírányuló karját a benne fészkelő billentyűrugó állandóan lefelé nyomva tartja.

A rugósbillentyű szintén egy csap körül forgatható kétkarú emelő, ennek hátraírányuló karjának alsó lapjában van a billentyűrugó fészke. A hátraírányuló kar a zároló kereszthoronyának megfelelően van kiképezve.

A kakasrugócsapszeg a rugóval a tokfark horonyában van elhelyezve.

A kakas egy csappal a tokfarkhoz elforgathatóan van odaerősítve. Alul két fészke van, egyik a kakasrugócsapszeg, a másik a kétkarú elcsattantó befogadására szolgál.

6.-hoz. Az önműködő biztosító egy csappal a markolat hátsó lemezei közé van beerősítve és azt a benne fészkelő tártartórugó állandóan hátra nyomva tartja. Fent egy orra van, amelyhez a ravaszemelyű orra támaszkodik. Alul az önműködő biztosítóval közös csappal a markolat hátsó lemezei közé a hordkeggyel van erősítve.

7.-hez. A tártartó a markolat hátsó lemezei közé egy csappal van odaerősítve és a tártartórugó állandóan előrenyomva tartja. A tártartó alsó része egy recézett nyomattlyuban végződik, amely a tártartó nyitását könnyíti meg.

8.-hoz. A tölténytár egy tokszerű zárt bádoglemez, amely csak fent nyitott. Benne van az adogatórugó és az adogatólemez; oldalfalai lyukacsosak, míg fent ajkszerű pofákban végződik.

A tölténytár és pisztoly megtöltése és kiürítése:

A tölténytár megtöltéséhez a töltényt peremével a balkézzel átmarkolt tár pofái közé illesztjük, azután lövedékével előre buktatjuk és vízszintes helyzetben teljesen a pofák közé toljuk. A tár 7 töltény befogadására alkalmas. A tárban lévő töltények számát a tár oldalfalain lévő nyílásokon át állapíthatjuk meg.

A pisztoly megtöltése és kiürítése a Gy. Gy. Sz. 2. füzet 81—84. pontok szerint történik.

A tár kiürítése úgy történik, hogy a tár pofái mentén a töltényeket előre kihúzzuk.

Szétszedés és összerakás.

A pisztolynak használat utáni tisztításához és jókarbantartásához az alábbi módon való szétszedése — mindenki számára — meg van engedve:

1. A csőtorkolat felett lévő rögzítógombot csavarhúzóval benyomva, a csőanyacsavart lecsavarjuk.

2. A nyolcasalakú határolót — tenyerünknek a csőtorkolat felé való tartásával — a csőről lehúzzuk és a csőrugót a rugóházból kivesszük.

3. Azután a nyolcasalakú határoló bubján lévő horonyt a vonórúd végén lévő lécre illesztjük, vele a vonórudat kissé hátra nyomjuk és $\frac{1}{4}$ fordulattal elforgatjuk. Ezáltal a vonórúd szemölcsai a recés fogantyú ágyából kiszabadulnak és a vonórudat a zárolódugóval a rugóházból kivesszük.

4. A csövet a zárolóval hátrafelé kihúzzuk.

A pisztoly összerakása a szétszedés fordított sorrendjében történik. Az összerakásnál a csövet teljesen a tokba kell tolni, hogy a zárolóhüvely ferde éle a rugósbillentyűt lenyomja.

A pisztoly további szétszedése csak fegyvermesternek van megengedve.

Lőszer.

A Frommerpisztoly élestöltényében 0'29 g lőpor van. A töltény összetétele általában egyezik a többi élestölténnyel.

Csomagolás: 25 db. egy leragasztott papirdobozban.

